

KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKU NIERUCHOMEGO WPISANEGO DO REJESTRU ZABYTKÓW

3. Miejscowość

BIAŁA PODLASKA

1. Nazwa

ZESPÓŁ SZPITALNY

70

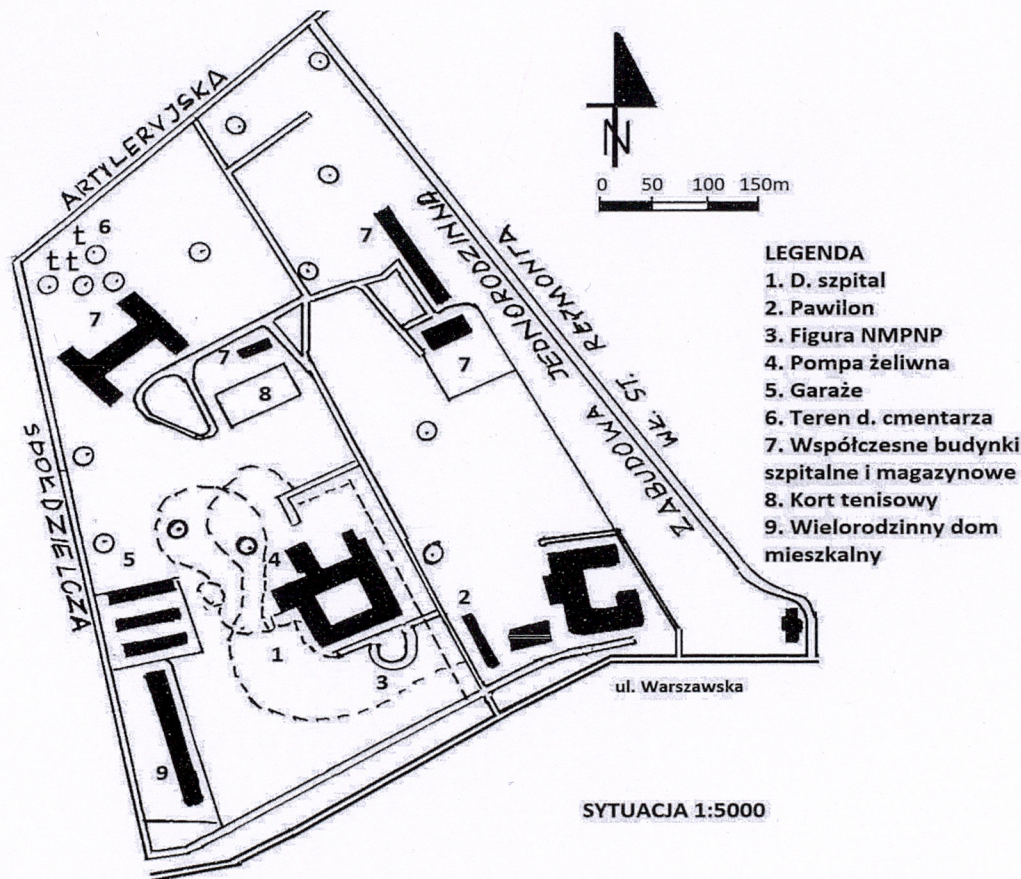
2. Czas powstania

1716-1938

4. Adres

21-500 Biała Podlaska, ul. Warszawska 15
nr ewidencyjny działki – 1330/7, 1330/9, 1330/10, 330/12,
1330/13, 1330/40, 1330/15
nr księgi wieczyste: [REDAKCYJNE]

11. Materiały graficzne

5. Przynależność administracyjna

województwo **lubelskie**

powiat **białski**

gmina **Biała Podlaska**

6. Współrzędne geograficzne

N 52°1'58.71" E 23°6'43.38"

7. Poprzednie nazwy miejscowości

Biała Radziwiłłowska

8. Właściciel i jego adres

Diecezja Siedlecka
08-110 Siedlce
ul. J. Piłsudskiego 62 (dz. 1330/9)
Starostwo Powiatowe
21-500 Biała Podlaska
Ul. Brzeska 41 (dz. 1330/12, 1330/13)

9. Użytkownik i jego adres

Ośrodek „Misericordia” Caritas
21-500 Biała Podlaska, ul. Warszawska 15
Przychodnia Chorób Zakaźnych
21-500 Biała Podlaska, ul. Warszawska 1
Redakcja „Słowo Podlasia”
21-500 Biała Podlaska, ul. Warszawska 15

10. Formy ochrony

Wpis do rej. zabytków A/129
z dn. 15.12.1966

12. Historia

W 1716 r. Karol Stanisław Radziwiłł ufundował budowę drewnianego kościoła i klasztoru dla sióstr miłosierdzia Wincentego a Paulo zwanych szarytkami, które w budynku prowadziły szpital dla ubogich i sierot. Murowany obiekt wniesiono dwanaście lat później w 1728 r. z fundacji Anny z Sanguszków Radziwiłłowej. Do szpitala prowadziła brama wjazdowa, wzniesiona zapewne w tym samym czasie. Pod koniec XVIII w. lub na początku XIX w. do zewnętrznej strony dobudowano skrzydło półn.-zach. oraz klasycystyczny portyk. W I poł. XIX w. wzniesiono klasycystyczny pawilon usytuowany na wschód od szpitala. 31 grudnia 1884 r. usunięto szarytki, a budynki przekazano Prawosławnemu Komitetowi Powiatowemu, z inicjatywy którego część zamieniono na klasztor prawosławny oraz na szpital św. Marii Magdaleny. Podczas I wojny światowej w budynku funkcjonował szpital wojskowy. Po odzyskaniu niepodległości obiekt przywrócono szarytkom, które ponownie prowadziły w nim szpital. W okresie międzywojennym zespół znacznie rozbudowano, w 1938 r. poza szpitalem z kaplicą istniało 6 obiektów: klasycystyczny pawilon, mieszkania personelu pralni, kostnicę, stajnię oraz chlewnię (przebudowane na garaże). W I. 50. XX w. powstały wolnostojące pawilony: chirurgiczny, laryngologiczny, zakaźny (rozebrany w 2015) i ginekologiczne – położniczy (rozebrany 2009). Na tyłach oddziału zakaźnego istniał cmentarz przyszpitalny założony ok. 1720 r. Na przełomie I. 60/70 rozebrano murowaną bramę prowadzącą do zespołu. Od 1986 r. wraz z oddaniem do użytku nowego szpitala w Białej Podlaskiej część budynków przekazano na inne cele. Stopniowemu zmniejszeniu ulegała także wielkość obszaru szpitala, który początkowo w przybliżeniu zajmował teren pomiędzy dzisiejszymi ulicami: Artyleryjską, Reymonta, Warszawską i Spółdzielczą. W pierwszej kolejności wydzielono działki przy ul. Reymonta, co niewątpliwie wpłynęło na powiązania funkcjonalno-przestrzenne. Dalsze podziały uszczupliły obszar od strony ul. Warszawskiej i Spółdzielczej. Od 2006 r. w barokowym szpitalu funkcjonuje Caritas, ramach którego działają Centrum Wolontariatu, Centrum Integracji Społecznej, Jadłodajnia dla ubogich, Warsztat Terapii Zajęciowej, Środowiskowy Dom Samopomocy, Centrum Pomocy Interdyscyplinarnej oraz Wypożyczalnia Sprzętu Rehabilitacyjnego, natomiast w klasycystycznym pawilonie działa biuro ogłoszeń Słowa Podlasia. W półn. części zespołu, w której działa Przychodnia Chorób Zakaźnych, nielicznie występują okazy starszych drzew. Ponadto na znajdującym się tam d. cmentarzu zachowały się trzy nagrobki - Stanisława i Antoniny Domaradzkich i Mikołaja Dziedzickiego, rektora Akademii Białskiej. Przed frontem d. szpitala umieszczono kamienną figurę przedstawiającą NPMNP z II poł. XVIII w., pierwotnie usytuowaną przed bramą w szyi bastionu zamku.

13. Opis

Sytuacja: Zespół szpitalny znajduje się na zachód od centrum Białej Podlaskiej, w odległości ok. 500 m na zachód od Placu Wolności, ok. 100 m na północ od zespołu zamkowego i ok. 100 m na południe od stadionu. Zawiera się w kwartale wydzielonym ulicami: Artyleryjską, Reymonta, Warszawską i Spółdzielczą. Główny dojazd do zespołu prowadzi od strony ul. Warszawskiej. Położony jest na płaskim terenie, częściowo ogrodzony w północnej części.

Kompozycja: W skład dawnego zespołu szpitalnego wchodzi: d. budynek szpitalny, klasycystyczny pawilon, garaże oraz współczesne budynki mieszkalne i użyteczności publicznej, niemal w całości otoczone pozostałościami zieleni parkowej. Pierwotny zasięg zespołu został znacznie okrojony; od wschodu przez zabudowę jednorodzinną położoną wzdłuż ul. Reymonta, od półn.-zach. przez wielorodzinny, pięciokondygnacyjny budynek mieszkalny, usytuowany przy zbiegu ul. Warszawskiej i Spółdzielczej. Ponadto, nieco dalej w głąb ul. Spółdzielczej wydzielono działki pod trzy garaże, z których dwa to dawne budynki stajni i chlewni przebudowane w I. 30 XX w. połączone wspólnym ceglany murem. Trzeci garaż ma charakter zabudowy nietrwałej, wykonany jest z blachy. Obszar zajmowany przez d. szpital podzielony jest na dwie części, niewielką asfaltową uliczką bez nazwy, prowadzącą do Przychodni Chorób Zakaźnych. We wschodniej części, przy wlocie uliczki usytuowany jest klasycystyczny pawilon, mieszczący obecnie biuro ogłoszeń redakcji gazety Słowo Podlasia. Na północ od pawilonu znajdują się pozostałości parku, z niemal nieczytelną obecnie zielenią komponowaną, we wnętrzu którego umieszczone są współczesne budynki gospodarcze, będące pozostałością funkcjonującego tu szpitala wojewódzkiego. W jego zachodniej części usytuowany jest d. budynek szpitala, poprzedzony owalnym podjazdem, wokół którego rozciąga się skupisko wysokiej zieleni parkowej, zdominowanej przez młody drzewostan, w który wplecione są alejki w układzie przenikających się owali. W centrum podjazdu umieszczono kamienną figurę Najświętszej Marii Panny Niepokalanie Poczętej. W układzie zabudowy d. szpitala czytelne są dwa dziedzińce, z których jeden – zamknięty – wypełnia ogród kwaterowy nawiązujący do barokowych rozwiązań. Na zewnątrz w pomiędzy skrzydłami budynku umieszczona jest żeliwna pompa z 2 poł. XIX w. firmy Troezer&co. W północnej części zespołu znajduje się założony na planie spłaszczonej litery H budynek przychodni oraz fragmentarycznie zachowany d. cmentarz przyszpitalny. Pomiedzy budynkiem przychodni, a d. szpitalem usytuowany jest kort tenisowy, ogrodzony wysoką siatką. Północna część zespołu, zajmowana do niedawna przez Wojewódzki Szpital Specjalistyczny jest ogrodzona metalowym płotem rozpiętym na ceglanych filarach z podmurówką.

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne	17. Użytkowanie obecne
Nie dotyczy	7,5 ha	szpital	budynki użyteczności publicznej
18. Stan zachowania		19. Istniejące zagrożenia, najpilniejsze postulaty konserwatorskie	
<p>Po remoncie budynków szpitalnych w l. 2011-12 zabytkowe obiekty wchodzące w skład zespołu zachowane są w dobrym stanie.</p>		<p>Niewątpliwie istotną kwestią jest brak zagospodarowania północnej części zespołu, w której część budynków jest opuszczona i pozostawiona sobie. Wskazane jest znalezienie nowej formy wykorzystania tego terenu, który pozostawiony w obecnym stanie będzie powoli ulegał degradacji.</p>	

20. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

21. Uwagi

22. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

23. Bibliografia

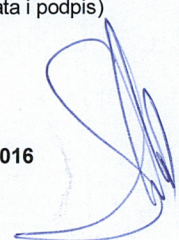
1. Katalog Zabytków Sztuki w Polsce, powiat bialsko-podlaski, opr. K. Kolendo-Korczakowa, A. Oleńska, M. Zgliński, Warszawa 2006

24. Opracowanie karty ewidencyjnej (autor, data i podpis)

tekst – **Jacek Studziński sierpień 2016**

plany, rysunki - **Jacek Studziński sierpień 2016**

fotografie - **Jacek Studziński sierpień 2016**

25. Źródła ikonograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania)

26. Załączniki

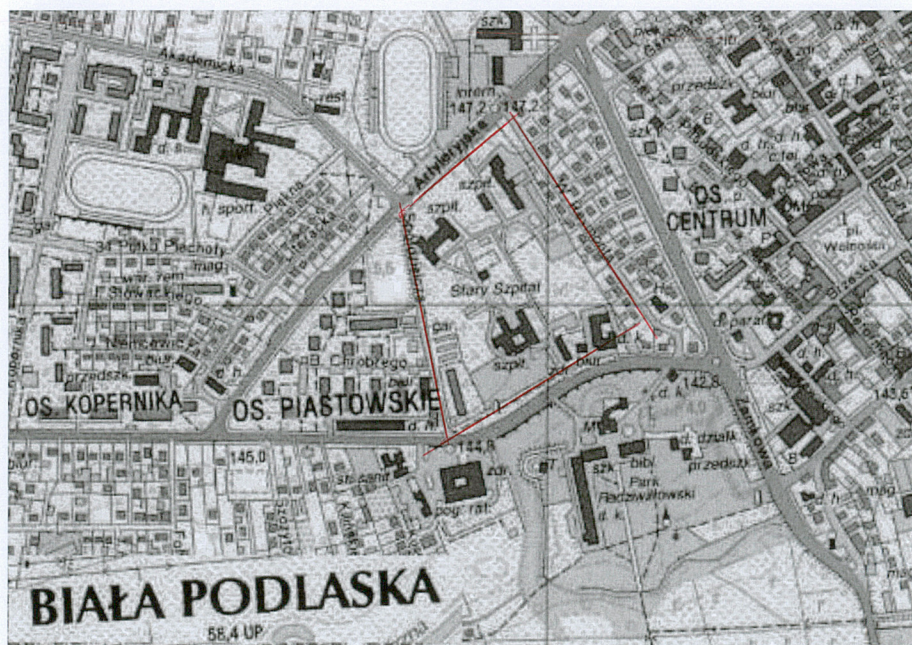
Wkładka nr 1, 2

1. Miejscowość	Biała Podlaska	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres	6. Zawartość załącznika
2. Gmina	Biała Podlaska	ZESPÓŁ SZPITALNY	FOTOGRAFIE,
3. Powiat	bialski		
4. Województwo	lubelskie		

c.d. pkt pkt 4 :

LU1B/00093753/2 (dz. 1330/7), LU1B/00099626/5 (dz. 1330/12), LU1B/00008041/6 (dz. 1330/15),
LU1B/00094163/6 (dz.1330/14), LU1B/00094658/3 (dz. 1330/9

1. Widok na zespół od płd.
2. D. szpital ob. budynek Caritasu
3. Klasycystyczny pawilon przy drodze wjazdowej
4. Owalny podjazd przed d. szpitalem.
5. Kamienna rzeźba NMPNP z II poł. XVIII w.
6. Żeliwna pompa firmy Troetzer&Co z I poł. XIX w.
7. Droga dojazdowa do szpitala Wojewódzkiego.
8. Zieleń wysoka w płn. części zespołu.

1

2

3

4

1. Miejscowość	Biała Podlaska	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres ZESPÓŁ SZPITALNY	6. Zawartość załącznika FOTOGRAFIE,
2. Gmina	Biała Podlaska		
3. Powiat	bialski		
4. Województwo	lubelskie		

5

6

7

8

1. Miejscowość	Biała Podlaska	5. Nazwa zabytku (jak w karcie), adres AKADEMIA BIALSKA – ZESPÓŁ SZPITALNY	6. Zawartość załącznika Fotografie nagrobków na terenie d. cmentarza przyszpitalnego.
2. Gmina	Biała Podlaska		
3. Powiat	bialski		
4. Województwo	lubelskie		

9. Nagrobek Stanisława Domaradzkiego

10. Nagrobek księdza Mikołaja Dziędzickiego

11. Widok ogólny na d. cmentarz przyszpitalny